

В І Д Г У К

**офіційного опонента – доктора педагогічних наук,
професора Коновець С. В. на дисертацію Бованенко Ольги
Олександрівни за темою «Формування художньо-естетичної культури
студентів педагогічних університетів у процесі декоративно-прикладної
діяльності»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання**

В сучасних умовах культурного відродження українського суспільства, його переорієнтації на духовні, моральні, етичні й естетичні цінності, особливого значення набуває культурно-творча функція освіти, що передбачає, у відповідності з положеннями Національної стратегії розвитку освіти України у 2012-2021 рр., підвищення рівня фахової підготовки студентів педагогічних університетів на засадах її гуманістичної й особистісно орієнтованої спрямованості та примноження національних і світових художньо-естетичних культурних надбань.

Таким чином, від рівня професійних компетенцій майбутнього вчителя та сформованості у нього художньо-естетичної культури загалом і художньо-естетичних цінностей, смаків, потреб та самоактуалізації у творчій діяльності зокрема, залежить якість підготовки спеціалістів у будь-якій іншій галузі – соціальній сфері, економіці, виробництві. Адже саме культурно розвинений педагог здатен цілісно й об'єктивно сприймати світ і себе в ньому, опанувати новітні технології професійної самореалізації та адекватно сприймати альтернативні способи вирішення сучасних педагогічних проблем у контексті загальнолюдських художньо-естетичних цінностей, що є одним з першочергових завдань вітчизняної вищої освіти.

З огляду на зазначене, дисертаційне дослідження Бованенко О.О. слід вважати актуальним за темою, змістом і способами розв'язання важливої педагогічної проблеми, пов'язаної з формуванням художньо-естетичної

культури студентів педагогічних університетів у процесі декоративно-прикладної діяльності. Зокрема, позитивної оцінки заслуговує визначення дисертанткою факторів впливу декоративно-прикладної діяльності на формування художньо-естетичної культури студентів педагогічних університетів: засвоєння національної й загальнолюдської культурної спадщини через розуміння унікальності національних художньо-естетичних надбань; виховання поваги до культури власного народу, формування активної громадянської позиції та патріотизму; трансляція знань та вмій декоративно-прикладної діяльності до змісту майбутньої професійної педагогічної діяльності.

Ознайомлення зі змістом дисертації Бованенко О.О. переконує в тому, що авторка добре орієнтується у науково-теоретичних основах дослідження, кваліфіковано обґрунтовуючи актуальність та значущість досліджуваної проблеми, зумовленої гострою суспільною потребою у підвищенні рівня художньо-естетичної культури кожної без винятку зростаючої особистості й особливо студентів педагогічних університетів.

Вибір теми дисертації, опрацювання, уточнення й обґрунтування використовуюваного поняттєво-категоріального апарату, а також високий рівень висвітлення досліджуваної проблеми й спроможність авторки до аналізу стану її розробленості у теоретичному і методичному аспектах, її зорієнтованість у проблемах естетичного виховання та багатий досвід з педагогічно-практичної діяльності підтверджує високий рівень компетентності та сформовану готовність дисертантки до проведення самостійних наукових досліджень й узагальнення їх результатів.

Наукова новизна представленого до захисту дослідження всебічно характеризує змістову сторону отриманих результатів і повною мірою відображує нові теоретичні положення й методичні рекомендації, що раніше не розроблялися й не були зафіксовані у вітчизняній психолого-педагогічній теорії та практиці.

Окрім того, варто наголосити на тому, що у дисертаційній роботі Бованенко О.О. чітко визначено об'єкт, предмет і мету дослідження та достатньо складні завдання теоретичного, експериментального та програмово-методичного змісту, котрі послідовно вирішувалися на різних етапах наукового пошуку і вимагали вияву цілеспрямованості, наполегливості й послідовності дослідницьких дій дисертантки.

На наш погляд, слід підкреслити й те, що авторкою дисертації було успішно виконано значний обсяг науково-пошукової та експериментальної роботи, проаналізовано велику кількість теоретичних та методичних праць (а саме – 255-ти у списку використаних джерел); повною мірою розкрито структурні складові досліджуваного феномену; визначено та експериментально перевірено форми, методи і технології формування художньо-естетичної культури студентів педагогічних університетів у процесі декоративно-прикладної діяльності.

Увагу привертає переконливе уточнення здобувачкою сутності досліджуваного феномену – «формування художньої-естетичної культури студентів педагогічних університетів», – «як процесу поступового засвоєння студентами художньо-естетичних знань, розуміння і прийняття художніх та естетичних цінностей, розвитку емоційних спрямувань і мотивації до художньо-естетичної діяльності під час набуття вмінь та навичок виконання професійних завдань майбутньої педагогічної діяльності» (с.109).

Вважаємо за необхідне виділити такі з компетентно розроблених дисертанткою змістових складових художньо-естетичної культури студентів педагогічних університетів, як: формування художньо-естетичних знань; формування художньо-естетичних цінностей; розвиток емоційної спрямованості та мотивації до художньо-естетичної діяльності; формування норм культури поведінки.

Відтак, великого значення, на нашу думку, набули розробка та реалізація Бованенко О.О. змістово-технологічного забезпечення формування художньо-естетичної культури студентів педагогічних університетів. Адже, у

відповідності з визначеними етапами (констатувального, формувального, контрольного), було підготовлено зміст експериментальної роботи щодо використання декоративно-прикладної діяльності як чинника формування художньо-естетичної культури студентів педагогічних університетів та здійснено оцінку дієвості експериментальної роботи з формування художньо-естетичної культури студентів педагогічних університетів у процесі декоративно-прикладної діяльності.

Безсумнівної підтримки, на наш погляд, заслуговує системний підхід здобувачки до визначення та характеризувannya таких критеріїв і показників сформованості художньо-естетичної культури студентів педагогічних університетів, як: *когнітивний* (пізнавальний інтерес, ерудованість, культурологічний світогляд); *емоційно-мотиваційний* (естетичний смак, бажання долучитися до культурних надбань, емоційно-почуттєвий культурологічний досвід); *ціннісний* (ціннісне ставлення до культурної спадщини, прийняття цінностей культури як особистісних, готовність до збереження та поширення художньо-естетичних цінностей); *творчо-діяльнісний* (художньо-естетична інтерпретація, втілення художньо-естетичних образів у практичну професійну діяльність, здатність створювати продукт художньо-естетичної діяльності). Відповідно цілком логічним є те, що дисертанткою було визначено і змістову характеристику рівнів сформованості художньо-естетичної культури студентів педагогічних університетів (адаптаційного, репродуктивного, конструктивного та креативного).

Беззаперечну цінність, за нашим переконанням, мають застосовувані в ході експериментальної роботи такого оптимального комплексу методичного забезпечення, який складався з: *аудиторних форм* (лекцій, відеолекторіїв, майстер-класів, культурологічних бесід, музейних години, відкритих заліків); *позааудиторних форм* (творчих майстерень, ярмарків, форм створення дизайну середовища освітнього простору, виставок, факультативів) та *методів роботи* (формування свідомості, організації діяльності, стимулювання діяльності

студентів, самовиховання, методів народної педагогіки, інформаційно-пошукового методу і методу створення художнього контексту).

Слід зазначити особливу цінність практичної спрямованості проведеного Бованенко О.О. дослідження, зокрема розробки, апробування й впровадження в ході експериментальної роботи різних ефективних форм і методів.

Для прикладу, з метою результативнішого вирішення досліджуваної проблеми найбільш ефективними формами впровадження змістово-технологічного забезпечення стали: *лекції* («Світове мистецтво – етапи історичного становлення», «Функції мистецтва та декоративно-прикладної діяльності в соціально-виховній роботі», «Художня діяльність як засіб духовного розвитку особистості»); *культурологічні бесіди* («Квітучі сни Катерини Білокур», «Петриківська мальовка Тетяни Пати», «Почуття міри – виняткове почуття», «Культура – невід’ємна складова гармонійної особистості»); *музейні години* (що проводилися в PinchukArtCenter, в музеї видатних діячів української культури, у козацькому селищі «Мамаєва Слобода», Національному музеї українського народного декоративного мистецтва, а також Державному краєзнавчому музеї «Дрогобиччина», музеї народної архітектури і побуту «Шевченківський гай» у м. Львів); *відеолекторії* («Український оберіг – віддзеркалення гену української нації», «Сторінками творчості майстрів декоративного розпису»); *майстер-класи* («Вчимося планувати змістовне дозвілля в умовах культурного простору міста», «Виготовляємо квіти з листя для осінньої композиції», «Вчимося мистецтву паперової пластики оригамі – модель «Лелека» в техніці простого оригамі», «Оволодіваємо мистецтвом аплікації»); *благодійні ярмарки як окремі локації щорічних благодійних акцій* – «Збережемо дитячі мрії»; *відвідування виставок* (новорічних прикрас Клавдієвської фабрики ялинкових іграшок, писанок з різних регіонів України, виставки «Марія Приймаченко. Неосяжне», виставки «Музейний проект «Вікна» Петра Гончара», рушників у галереї сакрального мистецтва м. Дрогобич); *діяльність студентських творчих майстерень на базі різних соціальних інституцій; форми створення дизайну середовища освітнього*

простору – інсталяції «Великоднє дерево»; *організація експозицій «Новорічні мрії»* та арт-фотозон до різних календарних свят).

Окрім цього, необхідно констатувати, що вірогідність отриманих результатів дисертаційного дослідження Бованенко О.О. повною мірою було забезпечено оптимальним використанням сучасних засобів та методик проведення педагогічних досліджень, які ґрунтуються на досягненнях фундаментальних і прикладних наукових дисциплін: математики та математичної статистики.

Відтак, є підстави стверджувати, що здобувачка домоглася доказовості й обґрунтованості широкого кола міркувань відносно необхідної ефективності запропонованих нею засобів оптимізації навчально-виховної роботи педагогічних університетів з формування художньо-естетичної культури студентів у процесі декоративно-прикладної діяльності. Отже слід зазначити, що поставленні у дослідженні завдання виконані дисертанткою повністю. Автореферат і публікації достатньою мірою розкривають зміст дисертації.

Проте, на наш погляд, є доцільним висловити Бованенко О.О. деякі рекомендації відносно вдосконалення її дисертаційного дослідження, а саме:

1. Варто зауважити, що теоретичні підрозділи дисертації за змістом і формою викладу мають переважно інформаційно-констатувальний характер замість необхідного – аналітично-узагальнюючого.

2. Також вбачається слушним нагадати здобувачці про певні вимоги стосовно побудови змісту дисертаційної роботи, у відповідності до яких кількісний склад «Загальних висновків» має співпадати з кількістю визначених у «Вступі» завдань дослідження.

3. Окрім того, разом з позитивною оцінкою презентованих у складі «Додатків» візуально-мовленнєвих матеріалів до проведення різних лекцій і практичних занять для студентів, на нашу думку, є логічним порадити здобувачці додати до них згадані у дисертації авторські методично-діяльнісні та творчо спрямовані розробки.

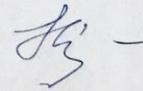
4. За нашим переконанням, якість рецензованого дисертаційного дослідження може помітно підвищитися за умов усунення окремих стилістичних вад та помилок.

Водночас, вважаємо, що висловлені рекомендації не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Бованенко О.О.

Таким чином, у підсумку можливо зробити висновок, що дисертаційний доробок Бованенко Ольги Олександрівни за темою «Формування художньо-естетичної культури студентів педагогічних університетів у процесі декоративно-прикладної діяльності» є актуальним, самостійним і завершеним науково-педагогічним дослідженням, яке має важливе значення, конкретну теоретичну й практичну цінність і яке виконано на достатньо високому науковому рівні та за безперечною новизною, теоретичним і практичним здобутком одержаних результатів відповідає пп. 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а його авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
академік Академії міжнародного
співробітництва з креативної педагогіки,
головний науковий співробітник
лабораторії громадянського та морального
виховання Інституту проблем виховання
НАПН України

Коновець С.В.

Коновець С. В.

